

Urban Gellerup Farming

Erfaringer kritisk inddraget i en Gellerup Farming kontekst på nuværende udviklingstrin september 2012.



Af Pernille Hjortkjær, Antropolog, PE3A BusinessAntropologi og Trine Balskilde Stoltenborg, konsulent og projektleder, Videncentret for Landbrug.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.





Hvorfor denne artikel?

I forbindelse med udviklingen af *Urban Gellerup Farming* skal der træffes de rigtige beslutninger i forhold til den konkrete udformning og realisering af ideerne i projektet. En måde at få skabt det solide grundlag de fremadrettede beslutninger kan baseres på, er ved at kigge ud i verden og indsamle erfaringer herfra fra lignende projekter.

Vi håber, at de muligheder og opmærksomhedsområder, der er beskrevet i artiklen, kan være med til at kvalificere både de strategiske beslutninger og det konkrete implementeringsarbejde i forhold til at bringe urbant landbrug ind i Gellerup.

Først vil vi beskrive, hvad urbant landbrug er for en størrelse, for herefter at kaste os over, hvorfor urbant landbrug som begreb er interessant - herunder hvilke muligheder og erfaringer der ligger heri på baggrund af erfaringer fra blandt andet USA.

Hvad er urbant landbrug?

Kaster vi et blik på definitionen på urbant landbrug eller urban agriculture, som det benævnes på Wikipedia, får vi en beskrivelse, der *både* inkluderer selve det *at producere* og det *at distribuere fødevarer* i og omkring landsbyer, småbyer og byer. Det er altså vigtigt, at der med denne definition er tale om, at urbant landbrug ikke blot handler om at dyrke fødevarer til eget forbrug, som det f.eks. foregår i mange koloni- og villahaver i byerne, men at der også er tale om et distributionssystem, der medfører, at fødevarerne fordeles til flere. Vi vender senere

Urban agriculture is the practice of cultivating, processing, and distributing **food** in or around a village, town, or city. Urban agriculture can also involve **animal husbandry**, **aquaculture**, **agroforestry**, and **horticulture**. These activities also occur in **peri-urban** areas as well.

Urban farming is generally practiced for income-earning or food-producing activities, though in some communities the main impetus is recreation and relaxation. Urban agriculture contributes to **food security** and **food safety** in two ways: first, it increases the amount of food available to people living in cities, and second, it allows fresh vegetables, fruits, and meat products to be made available to urban consumers. It decreases **food deserts**. A common and efficient form of urban agriculture is the **biointensive** method. Because urban agriculture promotes energy-saving local food production, urban and peri-urban agriculture are generally seen as **sustainable agriculture**. Another aspect of urban farming, especially in densely populated American cities, is the use of grow-bags to raise a wide range of crops ["Bagriculture"]. Many apartment dwellers with no yards to speak of, or people with very small yards, will set up these bags on a balcony or thin strip of land.

The recognition of **environmental degradation** within cities through the relocation of resources to serve urban populations has inspired the implementation of different schemes of urban agriculture across the developed and developing world. From historic models such as **Machu Picchu** to designs for new productive **city farms**, the idea of locating agriculture in or around the city takes on many characteristics

Kilde: Wikipedia

tilbage til denne forskel, men kigger allerførst videre på nogle grunde til, at urbane landbrug overhovedet er interessante.

Hvorfor interessere sig for urbant landbrug – også i Gellerup og Toveshøj?

Udlandserfaringerne peger på, at urbant landbrug bliver brugt til tre primære formål;

- 1) at tjene penge
- 2) at producere fødevarer eller
- 3) som rekreativ aktivitet.

Urbant landbrug betegnes som bæredygtigt, miljøbeskyttende og forventes at spille en rolle i forhold til fødevarerens sikkerhed, både i forhold til kvaliteten af fødevarerne og til leveringssikkerheden af fødevarer.

Definitionen fra Wikipedia indikerer det spænd, der er imellem på den ene side urbant landbrug som noget borgere i f.eks. udviklingslande eller krigsramte lande kan være nødsaget til for at sikre sig adgang til fødevarerleverancer - altså som et *need-to-have* fænomen. Og på den anden side noget borgere i velstillede lande beskæftiger sig med fordi det giver en ekstra værdi end selve det at producere fødevarer - altså ud fra et *nice-to-have* princip. Der er således mindst to (vidt forskellige) årsager til at gå ind i projekter omkring urbant landbrug. Og de forskellige årsager kan, som det behandles senere i artiklen, influere en del på succeserne i projektet.

I projektet *Urban Gellerup Farming* er der især seks mål:

1. Gøre Aarhus V til et Grønt Spiseligt Vækstområde
2. Fremme alternativ produktudvikling af fødevarer, som samtidig åbner dørene for særlige afsætningsmuligheder
3. Bidrage til husholdningen og dermed hæve levestandarden for de mange, som lever under fattigdomsgrænsen i Gellerupparken og Toveshøj
4. Styrke sundhed og trivsel
5. Dyrke en platform for arbejdskraft til det traditionelle landbrug og øvrige dele af fødevarerektoren
6. Styrke såvel dansk landbrugs som Gellerupområdet image gennem et utraditionelt og banebrydende samarbejde

I målene er der tænkt både *need-to-have* og *nice-to-have* perspektiver ind, ligesom både sundhed og miljø er inkluderet. Samtidig er der også her tale om et distributionsled, således at der ikke blot er tænkt på, at borgerne i området skal kunne producere fødevarer, men at fødevarerne med deres særlige oprindelsessted og baggrundshistorie kan tilføjes ekstra værdi. Det vil gøre produkterne attraktive for segmentet af forbrugere, der søger såkaldte *value-added* produkter.

En ting, som Wikipedia ikke har med i sin definition, er det potentiale, der ligger i projektet til at ændre det image, der normalt er hæftet på projektdeltagerne. Ved at tænke utraditionelt og i stor skala indenfor urban farming på dansk jord, vil det kunne tilføre ny energi i omgivelsernes opfattelse af Gellerup såvel som af dansk landbrug. Urban farming kan blive et stærkt brand for begge parter.

Heller ikke den kombination eller det biprodukt, som vi med Gellerup-projektet forventer at skabe, nemlig nye beskæftigelsesmuligheder for beboerne i området, er med i Wikipedias definition. Området er generelt kendetegnet ved en lavere beskæftigelsesgrad end i det resterende samfund. Med de nye beskæftigelsesmuligheder er forhåbningen, at projektet vil bidrage til en fortsat positiv social udvikling af lokalområdet ved på helt nye måder at aktivere de mange ressourcer, der er i lokalområdet. Sammen med grøntsagerne skal beboernes mange uforløste kompetencer opdyrkes.

En begrundelse i sig selv for at gå ind i projektet omkring urban farming i Gellerup og Toveshøj er, at der endnu ikke er andre steder i Danmark, hvor et helt boligområde er blevet omfattet af begrebet. Det kan som nævnt give genlyd imagemæssigt, men det kan også tiltrække interesse nationalt og world wide og åbne helt nye døre for synergier. Forskere, praktikere og myndigheder har allerede henvendt sig. Borgere udenfor Gellerup og Toveshøj står klar til at komme indenfor i den urbane farming bydel, så snart der er noget konkret at træde ind i, smage på og eventuelt tage del i.

”Do’s and Don’ts”

Jerry Kaufman og Martin Bailkey har i 2000 undersøgt 70 entreprenøriske urbane, amerikanske landbrugsprojekter og har i den forbindelse haft mere end 120 respondenter igennem deres undersøgelse af karakteristika ved urbant landbrug, udfordringer herved og måder at overkomme disse på.

I rapporten skelner Kaufman og Bailkey mellem til-marked og ikke-til-markeds landbrug, men konkluderer ud fra sine undersøgelser, at der uafhængigt heraf, er fire typer af udfordringer i forbindelse med urbant landbrug:

1. Stedsafhængige udfordringer
2. Myndighedsafhængige udfordringer
3. Procedureafhængige udfordringer og
4. Forståelsesmæssige udfordringer

De **stedsafhængige udfordringer** handler om jordforholdene, herunder forurening af jorden, sikkerhed og hærværk, samt fraværet af langtidsvarige aftaler omkring jordbesiddelse. Alle forhold der kan være afgørende for både kvaliteten af fødevarerne, men også ejerskabet og dermed engagementet for deltagerne i projektet.

De **myndighedsafhængige udfordringer** handler om lokal såvel som national opbakning til projektet og prioritering af projekterne, både i forhold til bevillinger og i forhold til at

anerkende, at det at drive urbant landbrug på et areal har samme værdi som at der alternativt kunne opføres byggeprojekter etc.

De **procedureafhængige udfordringer** handler om

- utilstrækkelige økonomiske ressourcer
- behovet for at rekruttere og fastholde kvalificeret arbejdskraft
- utilstrækkeligt med tid
- at være små projekter
- at koordinere på tværs af spredte stykker jord
- konflikter imellem projektpartnerne
- mangel på en sund forretningsplan
- store opstartsomkostninger
- at miste grebet med projektets mål.

De **forståelsesmæssige udfordringer** handler om

- manglende interesse for projekterne indenfor traditionel udvikling af lokalområdet
- manglende interesse fra lokalområdet
- begrænset kapacitet til at praktisere urbant landbrug
- lavt overskud
- overarbejde.

Desuden peger analysen på, at der er i forskellige kulturer er forskellige forståelser af det at arbejde med landbrug, og at dette kan påvirke, hvordan folk ser på projekter indenfor urbant landbrug.

De to første grupper af udfordringer knytter sig meget til at skabe de rigtige rammer, såkaldte strukturelle udfordringer omkring projekterne, mens de to andre grupper i høj grad peger på operationelle udfordringer, der kan opstå undervejs i selve projekterne, og som vi kan forsøge at tage højde for i vores planlægning af projekterne.

Som rapporten understreger det:

“The first is to hire people experienced in market agriculture who can juggle multiple responsibilities, and, especially in minority communities, “speak the language of the street. (...)”

Dette blev også udtrykt flere gange på den internationale Urban Gellerup Farming besøgsdag i juli 2012.

Der er altså brug for folk, der både har erfaring med at drive landbrug/dyrke jorden, og som kan fungere som koordinator, igangsætter, indpisker på tværs af beboernes forskelligheder og forskellige forudsætninger.

Når vi ser på Gellerup og Toveshøj, er det interessant, at stedet igennem de senere år med helhedsplanen Gellerup har fået massiv opmærksomhed og støtte i forhold til at skabe positiv udvikling i området overordnet set. I forhold til selve projektet omkring urban farming er det imidlertid vigtigt, at der også skabes og fastholdes positiv interesse både

blandt politikere, borgere og virksomheder i området.

I forhold til de forståelsesmæssige forhold er det vigtigt at tage den mangfoldighed, der præger Gellerup alvorligt. Der vil således kunne findes repræsentanter for mange forskellige og modsatrettede holdninger til landbrug afhængigt af de kulturer, det enkelte individ stammer fra, og hvilken udvikling denne har været igennem. Der vil således kunne findes kulturelle holdninger til, at landbrug er fint og godt at drive samt det præcis modsatte: at landbrug er for de "fattige" og derfor ikke noget, man ønsker at associere sig med.

I forhold til projektet Gellerup Farming kunne en pointe derfor være, at *projektet skal søge at gen- eller nyetablere en kulturel forståelse af det at drive landbrug som noget positivt, der bidrager til eller sørger for ens forsørgelse, således at man ikke er afhængig af andre*. På denne måde kan man være med til at skabe en fælles identitet for deltagerne, der desuden vil skabe social sammenhæng på tværs af de forskellige grupperinger, der i dag findes.

Desuden peger analysen fra USA på, at det er ekstremt vigtigt, at projektet integreres i det øvrige udviklingsarbejde i området, så der skabes en forståelse for projektet også i de traditionelle beboerorganer i området. Dette vil ligeledes bidrage til det tværkulturelle samarbejde.

Sidst men ikke mindst er udfordringen i Gellerup og Toveshøj ikke blot at finde personer, der både ved noget om landbrug og kan motivere deltagerne, men også at finde en person der kan arbejde på tværs af de kulturelle grupperinger i området. Dette stiller ekstra krav til rekrutteringen.

Så med disse udfordringer i mente – hvordan kommer vi videre?

Strategi Urban Gellerup Farming september 2012

Flere efterspørger allerede Urban Gellerup Farming, og hvor de kan søge information om projektet og følge dets udvikling. Succesen bør tages alvorligt og flere spor allerede udbygges på nuværende tidspunkt. En strategi, som kan sikre eksponering, forankring og optimal fremdrift af projektet, skal derfor udarbejdes.

En koordinering af

- 1) den indledningsvise konkretisering af Urban Gellerup Farming under Realdania kampagnen DET GODE BOLIGLIV
- 2) beboerworkshops om urban farming i forskellige versioner
- 3) opstart af småskala og midlertidige brug
- 4) information og dokumentation af Urban Gellerup Farming (som et led i en større selvstændig kommunikationsstrategi)
- 5) midlerne til yderligere udvikling af idéen skal sikres.

Dette er væsentligt, hvis flest muligt af de mange styrker (spor), urban farming konceptet indeholder, skal udnyttes, blive til virkelighed og helhedsplanen derved opfyldes på en bæredygtig måde.

"Next step - urban farming - fra idealistisk stenbroshave til brugbare virksomhedsløsninger."

Overskriften er taget fra www.urbanfarming.dk. Ikke uinteressant anføres:

"Vores UF-1 projekt går skridtet videre end altankasser og potteplanter på byens tage: Vi vil bringe fødevareproduktionen til byerne og firmadomicilerne - til betonklodserne, de flade kedelige græsplæner, nøgne vægge og bare tage."

At dyrke i urbane områder er et nyt felt, som vi ønsker at udvikle mere på, og ser som et stort forretningspotentiale. Det rummer nogle unikke muligheder i form af lokalt dyrket frugt og grønt, klimaforbedrende vækster, genanvendelse af regnvand, mulighed for genanvendelse af spildprodukter i produktionen, overskudsvarme fra bygninger og ikke mindst en unik mulighed for at vise kunder, medarbejdere og samfund en stor vilje til grønne tiltag. Mulighederne er mange og rummer både klima, miljø, mad, personalepleje, greentec profiler etc."

Den store udfordring er så, hvordan denne professionalisering og forretningsgørelse kan ske, også i Gellerup projektet. Det er der mange bud på, og flere der passer som hånd i handske til området. Projektet er dog på nuværende tidspunkt i en udviklingsfase, hvor det er for tidligt at uddybe disse nærmere, og de skal også kvalificeres af beboerne selv i blandt andet beboerworkshops, der vil blive holdt i forbindelse med udviklingen af Gellerup og Toveshøj-området.

Nu-og-her anbefalinger er derimod, at strategipunkterne uddybes, og at der sammen med beboerrepræsentanter i Gellerup bliver lavet en handlingsplan for hvert af de udfordringer som Kaufman og Bailkey peger på. Således at der f.eks. bliver taget professionelt hånd om, hvordan man laver en fornuftig forretningsplan for projektet, får udvalgt og klædt koordinatorene på, så de forstår mulighederne, perspektiverne, men også faldgruberne og derfor professionelt og samtidig græsrodsagtigt bringer erfaringerne om urbant landbrug i store boligområder et professionelt og kvalificeret stykke videre.

Kilder:

Jerry Kaufman and Martin Bailkey; (2000): *Farming Inside Cities: Entrepreneurial Urban Agriculture in the United States* <http://www.urbantilth.org/wp-content/uploads/2008/10/farminginsidecities.pdf>

www.urbanfarming.dk

WWW.WIKIPEDIA.DK